

# **Esteettömyys päiväkodeissa**

– opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle

Hallintokunnat ja esteettömyyden tarve – hanke

16.10.2008

Niina Kilpelä, Kynnys ry



# Oppaan lähtökohtia



- Hallintokunnat ja esteettömyyden tarve -hanke, tilaajana Helsinki kaikille -projekti
- Tarve esteettömyystiedolle
  - Mitä tulee huomioida eri tiloissa esteettömyyden kannalta?
  - Tarveselvitykset

# Oppaan lähtökohtia



- Pohjautuu esteettömyyskartoitukseen pilottikohteessa
  - Puutteet toimintojen ja tilojen osalta
  - Mukana henkilökunnan edustaja (ja suunnittelija)

Pilotilta ei vaadita enempää kuin muilta kohteilta esteettömyyden osalta. Sen avulla määritellään yleinen tarve.

# Oppaan lähtökohtia



- Henkilökunnan kommentit
  - Esteettömyys käyttäjien näkökulmasta
  - Liikkuminen, näkeminen, kuuleminen
  - Työympäristön ja sosiaalitilojen esteettömyys
- Käyttäjärühmien kommentit
  - Esim. lapset, lasten vanhemmat

# Taustatukena *Est!*-verkosto

- Helsingin Invalidiyhdistys
- Helsingin ja Uudenmaan näkövammaiset
- Helsingin huonokuuloiset
- VYP
- Stakes
- Kynnys

# Oppaan rakenne ja sisältö



# Oppaan rakenne



- Edetään tilakokonaisuuksittain, ulkotiloista sisätiloihin
  - Katu- ja viheralueet, oma piha, kohteeseen saapuminen, sisäänkäynti jne.
- Tiloja tarkastellaan eri käyttäjäryhmien kannalta (lapset, henkilökunta)

# Ulkotilojen tarkastelu



- Ulkotilojen osalta tarkastellaan katu- ja viheralueita sekä kohteen piha-alueita
  - Ulkoalueiden kartoituksessa on erittäin tärkeää selvittää ongelman tarkka sijainti. Tämä koskee itse kartoituksia ja mahdollisesti asiakkaille järjestettäviä kyselyitä. Jos esim. asiakkaiden mielestä ongelmana on liian lyhyet vihreät valot jalankulkijoille tai jonkun suojatien yhteyteen toivotaan ääniopastetta, on tärkeää selvittää suojatien mahdollisimman tarkka osoite.



# Ulkotilojen tarkastelu



- Esteetön ulkoympäristö mahdollistaa asiakkaiden itsenäisen liikkumisen ja saapumisen kohteeseen.
- Oppaaseen tulee listaus tavanomaisimmista ongelmista ja niistä vastaavista hallintokunnista.
- Tavoitteena on, että kohteen henkilökunta voi olla suoraan yhteydessä vastuutahoihin lähialueen ongelmista ja esteistä, koska henkilökunta ja asiakkaat ovat alueen parhaita asiantuntijoita.

# Katu- ja viheralueet



- Aluksi selvitetään, miten paikalle saavutaan ja mitkä ovat tärkeimmät reitit.
- Mitkä ovat reitit lähimmille, bussi- tai raitiovaunupysäkeille, metro- tai juna-asemalle ja taksitolpalle?
- Joissain tapauksissa on tarpeen selvittää myös reitit lähimpiin palveluihin. (esim. lähialueen leikkipuistot)

Erikois- ja perustaso

# Päiväkodin piha-alue



- Onko kohteeseen opastusta?
  - Minkälaiset opasteet ovat ja mihin niitä on sijoitettu?
- Oma piha
  - Pihan eri toiminnot
  - Leikkipiha, varusteet ja kalusteet
  - Valaistus
  - Kasvillisuus

# Saapuminen kohteeseen ja sisäänkäynti



- Liikkumisesteisten autopaikat ja saattoliikenteen pysähtymispaikka
- Sisäänkäynnin hahmottaminen
- Opasteet sisäänkäynnin yhteydessä (esteetön sisäänkäynti)
- Tasanne ulko-oven edessä
- Eri toimintojen sijoittelu (esim. polkupyörien säilytys)

# Portaat ja luiskat sisällä / ulkona

- Sijainti
- Leveys
- Porrasaskelmien mitoitus
- Portaan alle pääsemisen estäminen
- Luiskan kaltevuus
- Luiskan muoto
- Luiskan pinta
- Portaan ja luiskan varusteet
- Kontrastit ja valaistus



Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

---

Esteettömyys päiväkodeissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle





Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

# Käsijohteet



## Portaissa ja luiskissa

- Muoto ja mitoitus
- Toimivuus: kiinnitys, ulkona myös kasvillisuus ja lumen kasaus muualle kuin käsijohteen alle





Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

# Ovet (ulko-ovi, sisäovet)



- Väriyty ja erottuminen
- Oven mitoitus
- Oven avaaminen (kuulovammaisten huomioiminen / ovisummeri)
- Lasiovet
- Kynnykset
- Oven vetimet, painikkeet ja lukot
- Tuulikaapit

# Hissit



- Valintaperusteet
- Hissin löytäminen; väritys, äänimerkki
- Hissikorin koko
- Tila hissien edessä
- Ovet
- Käyttöpainikkeet ja hälytyslaite
- Opasteet
- Valaistus, varusteet, materiaalit



Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

# Pyörätuolihiissi



## Pyörätuolihiissi

- Pystyhiissi
- Porrashissi
- Käytettävyys





Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

---

Esteettömyys päiväkodeissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle

# Opasteet



- Visuaalisen opasteen havaitseminen
- Teksti / symbolit
- Opasteen sijainti
  - Lasipinnalla tai sen takana
  - Kulkuväylän yläpuolella
  - Sijoituskorkeus (silmänkorkeus / lapset)
  - Oven avautumispuolella
- Opasteen lukeminen näkövammaisten kannalta
  - Opasteen kohokuviot
  - Pistekirjoitus
  - Värityys: valaisematon ja valaistu
- Materiaali- ja värikontrastit kulkuväylillä, opaslaatat





# Valaistus



- Valaistuksen merkitys näkö- ja kuulovammalaiselle henkilölle (valon merkitys kommunikaatiolle)
- Minkälainen on hyvä valaistus
  - Valo ja värit
  - Valaisimen valinta
  - Valaistuserot
  - Vastavalohäikäisy



Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

---

Esteettömyys päiväkodeissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle

# Materiaalit ja värit



- Pintamateriaalin merkitys esteettömyyden kannalta (lattiamateriaalit)
- Kiiltävät materiaalit ja pintakiilto
- Lasi- ja peilipinnat
- Materiaali- ja värikontrastit kulkuväylillä (kuviolliset pinnat / hahmottaminen)



Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

---

Esteettömyys päiväkodeissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle





Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

---

Esteettömyys päiväkodeissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle

# Sisätilat / rakenne



- Tilaan liittyvät määräykset ja ohjeet
- Eri asioiden merkityksen selventäminen
  - Miksi asiat ovat tärkeitä?
- Suunnittelu- ja mitoitusohjeet
- Muistilista tärkeimmistä asioista (tarkistuslista)
- Lähdemateriaali: Esteettömiä ratkaisuja, VYP / Invalidiliitto, jne.

# Eteistilat, käytävät



- Materiaalit, värit ja kontrastit (tilan hahmottaminen)
- Opasteet
- Valaistus
- Kalusteet (mitoitus, sijoitus, kontrastit)
- Kurapesu
- Vaatesäilytys
  - Opasteet
  - Istuimet
  - Kaapit ja vaatekoukut
  - Peili

# Esteetön WC



- Wc-tilojen sijainti ja määrä / kotialue
- Wc-tilan opaste
- Wc-tilan ovi (kahvat, lukko, kynnykset)
- Mitoitusperiaatteet
  - pyörätuolin käyttö: missä ja miksi tarvitaan tilaa
  - avustaminen
- Wc-istuin ja käsituet
- Pesuallas
- Varusteet
  - Hälytyslaite
- Suihkutila
  - Suihkun vesikalusteet
  - Lattian kaltevuudet
- Materiaalit, värit ja valaistus

Muiden wc- ja pesutilojen suunnittelussa huomioon otettavaa





Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

# Yhteistilat, ryhmätilat, lepotilat



- Tilakohtaiset opasteet
- Tilaa liikkumiseen apuvälineiden kanssa
- Kalusteiden mitoitus, säädettävyys
- Varusteet (äänentoistojärjestelmä, induktiosilmukka)
- Valaistus
- Värit, kontrastit, materiaalit

# Henkilökunnan tilat



- Sosiaalitilat (kahvihuone, puku- ja pesutilat, wc:t)
- Työtilat, toimistotilat
- Tilojen mitoitus apuvälineiden käytön kannalta
- Valaistus, värit, kontrastit
- Kokoushuone / varusteet



Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

---

Esteettömyys päiväkodeissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle

# Päiväkodin tilasuunnitteluohjeet / esteettömyys

- ”Tilasuunnittelussa tulee ottaa huomioon myös vammaisten lasten tarpeet”
  - Tilamitoitus 9 m<sup>2</sup> / lapsi
  - Kotialue 110 m<sup>2</sup> + pienryhmätoiminta 15 m<sup>2</sup>

Mahdollistaako tilamitoitus esteettömät  
ratkaisut?

# Päiväkodin tilasuunnitteluohjeet / esteettömyys

- Sisäänkäynti
  - Lippa tai katos
  - Tunnistettavuus
  - Vaivaton kulku päiväkodin tiloihin
  - Aukipitolaite

# Päiväkodin tilasuunnitteluohjeet / esteettömyys

- Yksi liikuntaesteisille soveltuva wc-tila / päiväkotiki (yhteistilassa)
- Kotialueen erillisenä ratkaistusta wc-tilasta toinen tulee mitoittaa väljäksi liikuntaesteisten lapsien tarpeet huomioiden (pesuallas, käsisuihku, lattiakaivo)
  - Ei tarkempia ohjeita

# Päiväkodin tilasuunnitteluohjeet / esteettömyys

- Pesutilat?
  - Suihkuallas
- Kotikeittiö?
- Henkilökunnan tilat?
- Piha-alue?



# Kiitos !

Niina Kilpelä, Kynnys ry

[niina.kilpela@kynnys.fi](mailto:niina.kilpela@kynnys.fi)

